

VIKERKAAR

Nr. 52

1924

AUHINNALINE JÕULU-MÕISTATUS.

Antud tähtedest võib tšhe jõululaulu kokku sšada. Kuidas seda teha ja missugune laul see on?

Auhinnaks ilus jõulukink — „Vikerkaare“ 1924. a. aastakšik kšide-
tult, mis lahendajate vahel všlja loositakse.
Tšhtaeg 10. jaanuar 1925. a.

CORREGIO.

PÜHA ÕÕ.

WVAHAR 1924

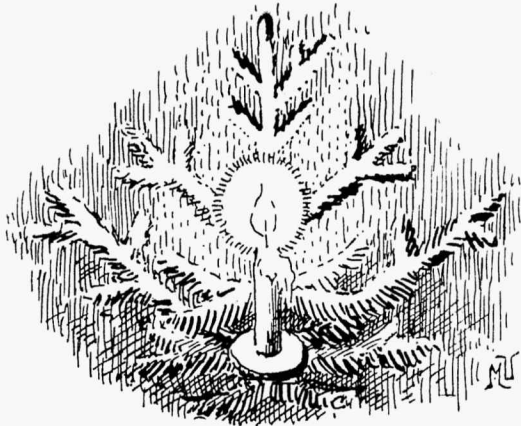
Häid rõõmsaid jõulupühi

*meie suurele ja rõõmsale vikerlasperele, kõigile kaastööl-
listele ja kõigile meie ajakirja vanadele ja uutele sõpra-
dele. Hääd, rõõmsat jälleenägemist uuel aastal teie kõigiga!*
„Vikerkaare“ toimetus.

Rõõmsaid jõulupühi

soovin toimetusele, vikerkaarlastele ja kõigile noorsoo sõpradele.

Vikerkaarlane Eduard Bruhlin.

VIKERKAAR

Nr. 52.

Vastutav toimetaja: Ernst Raudsepp.

1924.

Tegev toimetaja: J. Neggo-Vössokotsky.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pikk tän. 2 (Päevaleht). Kõnetr. 17-96. Toimetuse kõnetunnid teisipäeviti ja reedeti kella 1—2.

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja „Päevalehe“ tellimiste vastuvõtjad.

Tellimishind: kuus postiga 60 mk., veerandaastas 180 mk., poolaastas 360 mk., aastas 720 mk.

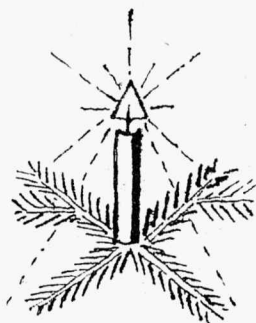
Au olgu Jumalale kõrges, rahu maa pääl ja inimestest hää meel.

Jõuluöö.

(Agnes Thar).

*Tähed siruvad jõuluöö taevas —
kauge kui igavik see...*

*Heledat näilavad valgust neil', laevas
paisat kes laintesse — kadund kel' tee.*

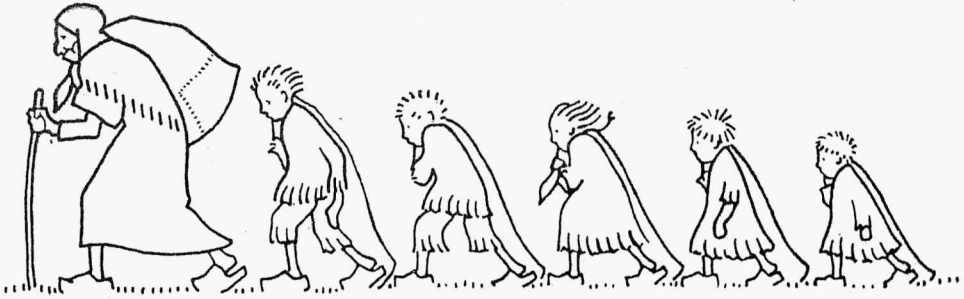

*Lõpmatu, sillerdav, kuldne kee
ripulud taeva on kõrge.*

*Luiged kui ujuks üle igaviku vee —
virvendab pilvede hõbedane võrge.*

*Rahu iga süda ööl sellel ihkab,
rahu ja valgust võimsat ning suurt.
Kõike halba ja alatut vihkab:
hõisates tervitab päästjat — suurt.*

LEGEND KRISTUSROOSIST.

Selma Lagerlöf. „Vikerkaarele“ illustreerinud kn. D. Arronet.

Röövliema, kes röövlikoopas üleval Göingi metsas elutses, läks ühel päeval välja kerjuskäigule alla madalmaale.

Röövliisa oli hingerahuta mees, kelle säädus needis metsa külge, mille piiridest tal välja tulla õigust ei olnud.

Ta pidi leppima sellega, varitseda teekäijaid, kes julgesid metsa tulla; kuid tol ajal, kui röövliisa ja röövliema Göingi metsas elutsesid, ei kohatud ohtralt reisijaid põhjapoolses Shoonenis. Kui siis juhtus, et röövliisale mõni nädal ei „vedanud“, siis võttis röövliema kätte ja läks oma rännakule. Ta võttis oma viis last kaasa. Igaüks neist oli riietatud loomanaha räbalaisse, puukingad jalas ja turjal kott, mis oli sama pikk kui laps ise. Kui röövliema kusagilt uksest sisse astus, et julenud ükski keelata talle seda, mis ta nõudis, sest ta ei kohkunud korrakski tagasi tulemast järgmisel ööl ja põlema pistmast maja, kus temale keelati lahkett vastuvõttu.

Röövliema ja ta võsud olid hullemad kui hundipere, ja mõnelgi tekkis tahtmine virutada oma tubli oda neile järele, aga kunagi ei tehtud seda, sest hästi teati, et üleval metsas elutseb röövel ise, kes kätte tasumata ei jätaks, kui ta naise-lapsele liiga tehtaks.

Kuna nüüd röövlipere nii talust tallu käis ja kerjas, jõudis see ühel ilusal päeval Övedi, mis tol ajal oli klooster. Naine kõlistas kloostri väraval ja nõudis midagi toidupoolist. Värava vaht kergitas väikest luukakent ja ulatas talle kuuks ümarikku pätsi, üks temale ja teised lastele, igaühle jaoks üks.

Kuna röövliema nüüd vaikselt seisis kloostri värava ees, tõrmasid lapsed laiali. Ja nüüd tuli üks neist joostes ja tõmbas ema seelikust, märgiks, et ta midagi vaatamisväärset on leidnud, ning röövliema läks ka kohe temaga kaasa.

Kogu kloostrit ümbritses kõrge tugev müür, kuid poisijõmpikal oli korda läinud leida väikese tagaukse, mis koomal seisis. Saanud röövliema kohale jõudnud, liikkas ta kohe väravakese lahti ja astus kõhklemata ja kelleltki luba küsimata kohe sisse, nagu see tal viisiks.

Aga Övedi kloostrit valitses tol ajal abt Johannes, kes suur taimeteadlane oli. Ta oli omale kloostrimüüri taha väikese lustaia istutanud, ja sinna nüüd tungis sisse röövliema.

Esimesel silmapilgul oli ta nii üllatatud, et liikumatult paigale seisma jäi. Oli kesk-suvi, ja abt Johannese aed oli nii ohtralt täis lilli, et silmade ees siniselt, punaselt ja kollaselt kiretama löi, kui sisse vahtisid. Aga pea ilmus röövliema näole rahuldatud muljelus ja ta hakkas kitsast käiku mööda alla minema, mis hulga väikeste lillepeenarde vahelt läbi viis.

Alas seisis munk, kes aednikuabiks oli, ning kittus umbrohtu. Tema see oligi, kes müüriukse pooleldi lahti oli jätnud, et hõlpsamalt maltsu ja muud umbrohtu müüritagusesse prügiauku visata.

Kui ta röövliema oma viie jõmpsikaga nägi aeda astuvat, tormas ta neile kohe vastu ja käskis aiast kaduda. Aga vana kerjuseit läks edasi, nagu poleks midagi juhtunud. Ta silmad käisid üles ja alla,

kord jäi ta sirgeid valgeid lilliaid vahtima, mis ühel peenral end laiutasid, teisel jälle eefeud, mis kõrgele kloostrimüürile üles ronin, ja ei hoolinud kõige vähemutki mungast.

Munk arvas, et naine teda pole õieti mõistnud. Siis tahtis ta naist tabada käsi-varrest, et teda väljakäigu poole pöörda. Aga nii kui röövleit seda märkas, heitis ta mungale pilgu, mis selle sundis tagasi pörkama. Seni oli ta oma kompsukoti all küürius käinud, nüüd aga ajas ta end täiesti sirgeks. — „Mina olen Göingi metsa röövleit,“ ütles ta, „katsu sa mind aga puudutada, kui sa seda julged.“ Ja näis, kui oleks ta nende sõnade järele sama julge olnud, et ta oma teed võib minna, nagu oleks ta kuulutanud, et ta on Daani kuninganna.

Munk aga julges siiski teda tülitada, olgu küll, et ta nüüd juba, kus ta teadis, kellega tal tegemist, hoopis tasasemalt temaga ümber käis. — „Sa pead teadma, röövleit,“ ütles ta, „et see siin mungaklooster on ja et ühelgi naisel riigis luba pole selle müüri taha tulla. Kui sa nüüd kohe oma teed ei lähe, siis panevad mungad mulle pahaks, et ma ukse lahti olin unustanud ja nad ajavad mind, tuleb aeg, kloostrist ja aiast hoopis minema.“

Kuid sarnased palved olid raisatud sõnad. Naine sammus edasi roosipeenarde vahel, vaatles lillade õilmetega ileni kaetud ysopit ja kaprifooliumi, millel ripnesid punakas-kollakad lillepuhmad.

Sääl ei leidnud munk enam muud nõu, kui joosta kloostrisse ja kutsuda omale abi.

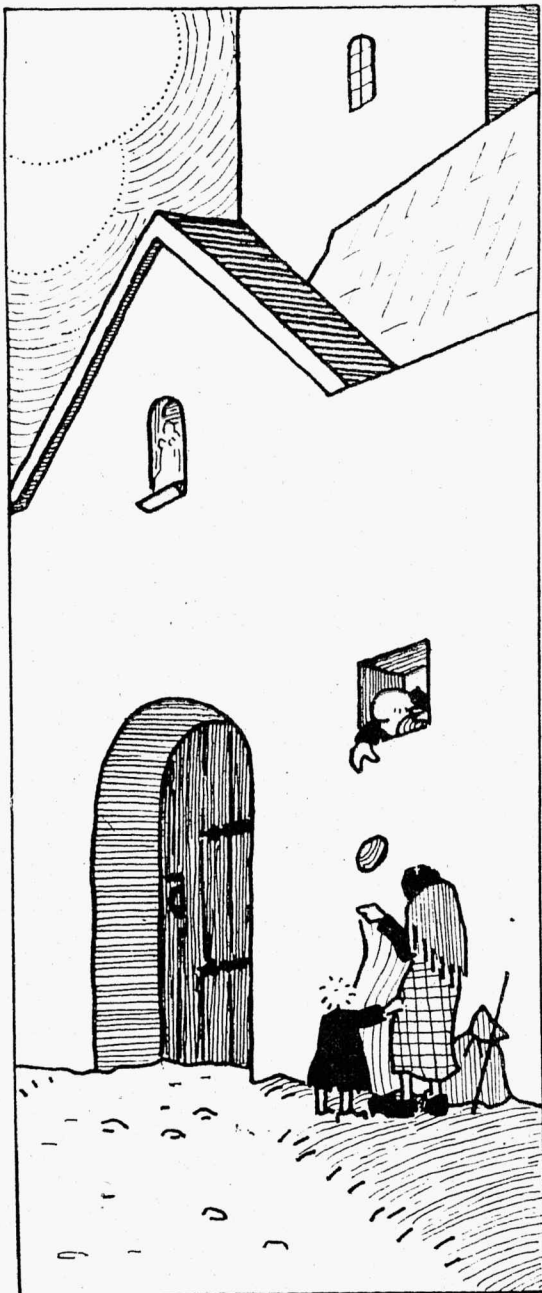
Kahe tugeva mungaga tuli ta tagasi, ja röövleit taipas kohe, et nüüd läheb asi hulluks. Ta säadis end tüsedalt teele seisma, jalad harkis, ja kukkus kisendama, kui hirmsasti ta kloostrile kätte tasuks, kui teda aeda ei lubatavat jääda nii kauaks kui ta tahtvat.

Mungad aga arvasid, et ei maksa teda karta ja püüdsid aga aiast teda välja ajada. Sääl hakkas röövleit eredaht karjuma, kargas neile kallale ja kriimustas ning hammustas neid, ning sama tegid kõik ta võsud.

Kolm meest mõistsid pea, et naine neist üle on. Ei jäänud muud üle, kui minna kloostrisse ja tuua mehi juure.

Kui nad üle jalgraja jooksid, mis kloostrisse viis, kohtasid nad abt Johannest, kes

kohale tõttas vaatama, mis kisa see on, mis tema lustaiast kostab. Sääl pidid nad tunnistama, et Göingi metsa röövleit oli aeda tunginud; neil polli korda läinud teda

Värvavaht kergitas väikest luukakent ja ulatas talle kuus ümarikku pätsi.

Naine sammus edasi roosipeenarde vahel.

eemaldada ja nüüd tahtvat nad jõudu juure tuua.

Agas abt Johannes laitis neid, et nad vägivaldad olid tarvitanud, ja keelis neid abi toomast. Ta saatis vanemad mungad mõlemad endi töö juure tagasi ja kuigi ta vana ja kildur mees oli, võttis ta ainult noorema venna ühes aeda.

Kui abt Johannes aeda astus, käis röövlielit endiselt jädade vahel. Ja abt ei suutnud küllalt ta üle imestada. Ta oli üsna kindel, et röövlielit eales ennem ei näinud mõnda lustaeda. Olgu kuidas on — agas röövlielit sammus kõigi nende peenarde vahel, mis üht ja teist ilik võõraste ning isemoodi lilledega olid täis istutatud, ja vaatles neid, kui oleksid nad talle vanad tuttavad. Näis, kui oleks ta juba sagedamini näinud

rosmariini ja muld lillesid. Mõnedele ta naeratas ja teiste üle raputas ta pääd.

Abt Johannes armastas oma aeda enam kui midagi muud maist ja kaduvat. Nii metsik ja ähvardav kui röövlielit küll välja nägi, ei saanud abt ometi salata, et talle meeldis, et röövlielit oli võidelnud kolme mungaga, et rahulikult vaadelda aeda. Ta astus ta poole ja küsis lahkelt, kas aed talle meeldib.

Röövlielit pööris järsku abti poole, pääletungimise ja lõksu vastu varustatud, aga kui ta abti valgeid juukseid ja aastaist küürus selga nägi, siis vastas ta üsna lahkesti: „Kui ma aeda esimeseks nägin, siis näis mulle, kui poleks ma ilmiski midagi ilusamat näinud, aga nüüd märkan, et seda võrrelda ei saa ühe teisega, mida ma tunnen.“

Abt Johannes oli kindlasti mingit muud vastust oodanud. Kui ta kuulis, röövlielit tundvat üht lustaeda, mis tema omast ilusam, kerkis kerge puna ta kortsus põskile.

Aednikuabi, kes kõrval seisis, hakkas ka kohe naist noomima. — „See on abt Johannes,“ seletas ta, „kes ise suure hoole ja vaevaga ligidalt ja kaugel on korjanud need lilled oma aiale. Me kõik teame, et tervel maal pole rikkalikumat lustaeda, ja sinule, kes sa aasta ümber elutsed pimedas metsas, ei lähe see tööpoolest korda ta tööd arvustama hakata.“

„Egas ma kedagi arvustada taha, ei teda ega sind,“ vastas naine, „ma ütlen aga, et kui teist keegi seda lustaeda näeks, mida ma mõtlen, siis kitkaks te viimase kui lille välja, mis siin kasvab ja viskaks ta umbrohu hulka.“

Kuid aednikuabi oli vaevalt vähem uhke oma lillede pääle kui abt Johannes, ja neid sõnu kuuldes hakkas ta pilgates naerma. — „Mõistan muidugi, et sa niisama lobsed, et meid ärritada,“ ütles ta, „küll see võib mõni ilus aed olla, mis sa endile oled ehitanud Göingi metsa kuuskede ja kadakapõõsaste all! Võiksin oma hingeõnnistuse pääle kihla yedada, et sa veel kunagi varem pole millegi lilleaia müüri taha pääsenud.“

Röövlielit läks näost punaseks viha pärast, et teda ei tahetud uskuda, ja hüüdis: „See võib küll olla, et ma kunagi varem pole pääsenud lilleaia müüri taha, aga tele,

mungad, kes te pühad mehed olete, peaksite küll teadma, et määratu Göingi mets igal jõuluööl muutub lustaiaks, et pühitseda meie Issanda ja Önnistegija sündimistundi. Meie, kes me metsas elame, oleme seda nüüd iga aasta oma silmaga näinud, ja selles alas olen ma sedavõrd toredaid illesid näinud, et ma ei julenud tõsta kätt, et neid murda.“

Sääl naeris munk veel valjemini: „Küll sul on aga kerge seista siin ja hoobelda sellega, mis ükski inimene näha ei saa. Aga ma ei saa muud uskuda, kui et see puhas vale on, et mets Kristuse sündimistundi säärasel kohal pühitseb, kus nii patused inimesed elavad, nagu sina ja röövliisa.“ — „Ja ometi on see, mis ma ütlen, sama tõsi,“ vastas röövleit, „kui see, et sa kunagi ei julgeks jõuluööl metsa tulla, et seda näha.“ Munk tahtis meest vastata, aga abt Johannes tähendas talle vaikida. Sest abt Johannes oli juba oma lapsepõlvest kuulnud rahvast rääkivat, et mets jõuluööl riietub pidurüüsesse. Ta oli tihti igatsenud seda näha, kuid kunagi polenud see talle korda läinud. Nüüd hakkas ta röövliema ärdasti pahuma, et see teda lubaks jõuluööl röövlikoopasse tulla. Kui ta aga ühe oma lastest saadaks talle teed näitama, siis sõidaks ta üksi ratsa metsa ja ei ilal ei annaks ta teda ära, vaid vastuoksa, tasuks talle nii rikkalikult, nagu see aga iganes ta võimupiiris.

Esiolgu puikles röövleit vastu, sest ta tuletas meele röövliit ja hädaohtu, millesse ta teda saadaks, kui ta abt Johannest nende koopasse lubaks tulla; aga siis sai soov näidata, et imeaed, mida ta tunneb, ilusam on kui abti oma, nii ilivõimsaks temas, et ta järele andis.

„Aga enam kui üht saatjat ei tohi sa kaasa võtta,“ keelis ta. „Ning sa ei tohi meile ühtki lõksu säada, nii tõesti kui sa püha mees oled.“

Seda töötas abt Johannes, ning sellega jäi röövliema rahule ja läks. Abt Johannes aga käskis munku täiesti vaikida selle üle, mille kohta siin oli kokku lepitud. Ta kardis, et talle alluvad mungad, kui nad asjast kuulda saaks, talle, vanamehele, kunagi ei lubaks metsa röövlikoopasse minna.

Ta ise ka mõtles oma kavatsusest mitte kellelegi sõnakest ütelda. Sils aga juhtus,

et arhiipiiskop Absalon läbisõidul Lundist Övedis peatus ja õõseks sinna jäi. Kui nüüd abt Johannes talle oma aeda näitas, tuli talle röövliema külastamiseks meele; ja mungast aednikuabi, kes sääl talitas ja töötas, kuulis, kuidas abt piiskopile röövliisast jutustas, kes nüüd nii hulka aastaid juba linnupriilt metsas olla elutsenud, ja piiskopilt temale vabaksmõistmise kirja palus, et ta jälle võiks ausat elu elada muu inimeste keskel. — „Nagu lugu praegu on,“ jätkas abt Johannes, „kasvavad ta lapsed veel hullemateks roimariteks üles kui ta ise on, ja teil tuleb sääl üleval metsas pea terve röövliisalgaga tegemist teha.“

Kuid arhiipiiskop Absalon vastas, et ta kurja röövliit ei taha ausate inimeste pääle maale lahti lasta. See olla kõigile parem, kui ta sinna üles oma metsa jääb.

Sääl sattus abt Johannes hoosse ja hakkas piiskopile Göingi metsast jutustama, mis iga aasta röövlikoopu ümber end jõulu-ehtesse panevat. „Kui need röövliid ei ole niivõrd halvad, et Issanda hiilgus neile ei võiks paista,“ ütles ta, „siis ei või nad küll nii halvad olla, et inimeste armu neile ei peaks üles näidatama.“

Aga arhiipiiskop mõistis abt Johannesele vastata. — „Niipalju võin sulle lubada, abt Johannes,“ ütles ta ja muigas, „kui sa mulle — olgu see mis päeval tahes — saadad ühe lille Göingi metsa jõuluaiast, siis tahan sulle anda vabaksmõistmiskirja kõigile kodutulle, kelle eest sa mind iganes palud.“

Munk mõistis, et piiskop Absalon sama vähe uskus röövliide loosse nagu temagi, aga abt Johannes ei märganud midagi sellest, vaid tänas Absaloni ta lahke lubaduse eest ja ütles, et ta lille küll saadab talle.

* * *

Abt Johannes viis oma tahtmise läbi, ja järgmisel jõuluõhtul ei istunud ta kodus Övedis, vaid oli teel Göingi.

Üks röövliema karustest poistest jooksis teed juhatades ta eel, ja saatjaks oli tal kaasas sama sulane, kes lustaias röövliidega oli kõnelnud.

Abt Johannes oli kogu sügise juba igatsusega oodanud, millal saaks seda teekonda alustada, ja oli nüüd lõpmatu rõõmus, et

sest oli asja saanud. Hoopis teisiti oli lugu sulasega, kes talle järgis. Ta armastas abt Johannest siidamest ja poleks kunagi sallinud, et keegi muu teda oleks saatma läinud ja valvuse ta üle oma pääle võtnud, aga kuidagi ei tahtnud ta uskuda, et nemad jõuluaeda peaksid näha saama. Ta ei arvanud muud midagi, kui et see kõik oli lõks, mille röövlite suure kavalusega abt Johannesele oli säädnud, et teda sellega oma mehe kätte ahvatleda.

Kuna abt Johannes põhja poole metsa suunas ratsutas, nägi ta, kuis igalpool jõulude vastu valmistati. Küllades küides igas

Sulane aga hädaldas ja kaebas, kui ta nägi, kuis igas väikesemas kui omikeses valmistati pühade vastu. Ta lõi ikka enam kartma ja palus abt Johannest Jumala keeli loobuda sest ettevõttest, pöörduda tagasi koju ja mitte end anda vabatahtlikult röövlite kätte.

Agas abt Johannes ratsutas edasi, hoolimata ta kaebest. Pea kadus madalik ta seljataha ja üksildased, sünged metsad kerkisid ette. Siin läks tee halvemaks; ja lõppeks oli ta vaid kivine, okastest ülekülvatud rada, kus ei silda ega palki põhnu, mis aitaks pääseda üle jõgede ja ojade. Mida

Ja järgmisel jõuluõhtul oli abt Johannes teel Göingi metsa poole.

talus saun, et see pärastlõunaseks vihtlemiseks hästi soe saaks. Aitadest kanti suured kandamid liha ja leiba tarre ja rehala-test tulid poisid suurte õlekubudega, mis põrandale pidi laotatama.

Kui ta väikesest küllakirikust mööda ratsutas, nägi ta, kuidas preestril ja ta kõstritel oli küllalt tegemist kirikut ehtides ilusamate vaipadega, mis aga iganes saada-val; ning kui ta sinna jõudis, kust tee kää-nab Bosjö kloostri poole, nägi ta kloostri vaeseid suurte leivapätsidega ja pikkade küünaldega tulevat, mis nad kloostri väraval olid saanud.

Kui abt Johannes kõiki neid jõuluette-valmistusi nägi, hakkas ta kilrusele manit-sema. Sest ta mõtles selle pääle, et teda on ootamas suurem püha, kui ühelgi muul seda korda võis minna pühitseda.

kaugemale nad ratsutasid, seda külmemaks muutus ilm, ja sügaval metsa sees oli maapind lumest kaetud.

See oli pikk ja vaevaline tee. Nad ratsutasid järskudel libedail kõrvalteil, et lühendada teed, läksid üle rabade ja soo, tungisid läbi tihnikuist ja tuultest tallatud raat-maa. Parajasti, kui päike looja läks, viis röövlipoiss nad üle nurme, mis oli ümbritsetud kõrgeist puist, paljast lehtpuist ja rohelist okaspuist. Tagapool tõusis kaljusein ja kaljuseinas nägid nad tooreist plankudest ukse. Nüüd märkas abt Johannes, et nad kohale olid jõudnud, ja astus hobuse seljast maha.

Poiss tegi raske ukse lahti ja abt vaatas viletsasse kaljukoopasse lagedate kiviseintega. Röövlilema istus lõkketulel, mis keset põrandat põles, seinte ääres olid

kuusehagudest ja samblast asemel, ja ühel neist lamas röövliisa ja magas. „Astuge sisse, kes te säält väljast tulete!“ kutsus röövleit, ise istuma jäädes. „Ja tooge hobused ka sisse, et nad väljas ära ei külmaks!“

Abt Johannes astus nüüd julgesti sisse ja munk ta järel. Kui vaene ja vilets siin oli, midagi põlnud tehtud, et jõulupühi vastu võtta. Ei olnud röövleit õlut pruulinud ega leiba küpsetanud, ei olnudki pühkinud ega küüriinud. Lastekari lamas paljal põrandal sõõris ümber katla, kust seest nad sõid; aga säälnud midagi maamat kui vedel tangupuder.

Kuid röövliema oli sama uhke ja iseteadev nagu mõni rikas taluperenaine kunagi.

„Istu aga siia tule juure, abt Johannes, ja soenda ennast,“ ütles ta, „ja kui sul teemoota kaasas on, siis söö, sest ega see, mis me siin metsas keedame, sulle suuremalt ei maitse. Ja kui sa sõidust väsinud oled, võid mõnele neist asemetest pikali heita ja puhata. Ära karda, et liig kauaks võiksid uinuda. Ma jään siia tule juure istuma ja valvan. Küll ma sind juba äratam, et sa näha saaksid, mille pärast siia oled ratsutanud.“

Abt Johannes kuulas igati röövliema sõna ja tõi oma leivakoti välja. Aga ta oli reisist nii väsinud, et vaevalt süüa jaksas; ja nii kui ta asemele pikali heitis, sulges uni tal silmad.

Mungale kah juhatati ase puhkamiseks kätte, kuid ta ei julenud magada, sest et ta röövlit tahtis valvata, et see korraga üles ei kargaks ja abt Johannest ei kõidaks. Kuid pikkamisi sai väsimus ka temast võitu ja ta uinus magama. Kui ta jälle ärkas, nägi ta, et abt Johannes oma asemelt üles oli tõusnud ja nüüd tule ääres istus ja röövliemaga nüüd kahekesi juttu ajasid. Röövel istus pisut eemal. Ta oli kõrge kasvuga kõhn mees ja vahtis süngelt ja kurvalt oma ette. Ta istus seljaga abt Johannese poole, nagu oleks ta tahtnud varjata, et ta nende jutuaajamist kuuleb.

Abt Johannes jutustas röövliemale kõigest jõulupühade vastu valmistamisest, mis ta tee pääl näinud, ja tuletas talle meele neid jõulupühi ja lõbusaid jõulumänge, kus ka vist röövliema oma nooruspõlves oli kaasa mänginud, kui ta veel rahullikult in-

meste keskel elas. — „Küll on kahju, et teie lapsed kunagi mardisantidena küllatänaval nalja heita ega jõulupõhus mängida ei tohi,“ lausus abt Johannes.

Esialgul oli röövliema talle lühidalt ja karmilt vastanud aga pikkamisi jäi ta tasa-seks ja kuulatas innuga. Korraga pööris röövel abt Johannese poole ja hoidis talle rusika nina alla. — „Sa vilets munk, oled sa seks siia tulnud, et mu naist ja lapsi minu juurest ära meelitada? Kas sa ei tea, et olen koduta, inimkonnast välja heidetud, kes sellest metsast välja ei tohi oma jalga tõsta.“ Abt Johannes vaatas kartmatult mehele otse silma. — „Minu tahtmine läheb sinna poole, et sulle arhipiiskopilt vabastuskirja muretseda,“ ütles ta. Nii kui ta seda oli öelnud, kõlas vali ja tige naer röövliite suust. Nad teadsid liig hästi, millist armu võis oodata piiskop Absalonilt metsröövel. — „Jah, kui ma vabastuskirja Absalonilt saaksin,“ ütles röövel, „siis töotan, et ma kunagi enam kõige vähematki ei varastaks, kas olgu see või hani.“

Aedniku abi siida oli täis, et röövlinärud julgesid abt Johannest välja naerda; kuna see ise sellega näis üsna rahul olevat. Munk oli teda vaevalt rahulikumana ja lahkemana oma munkade keskel Övede kloostri istumas näinud, kui siin nende metsikute röövliite juures. Kuid korraga kargas röövliema jalule. „Siin sa istud ja lobised, abt Johannes,“ ütles ta, „ja meie unustame täiesti vaadata, mis metsas sünnib. Praegu kuulen ma, kuidas jõulukellad hüüdvad ja meie koopani tungivad.“

Vaevalt oli ta seda öelnud, kui kõik üles sõöstisid ja õue jooksid. Aga metsas oli veel kottpime öö ja paukuv pakane. Alult kauge kellahelin kostis, kantuna mahedast lõunatuulest.

Kuis küll võiks äratada see kellahelin surnud metsa? mõtles abt Johannes; sest nüüd, kus ta keset süngelt metsa seisid, näis talle veel võimatum kui varem, et siin võiks targata lilleaed. Aga kui kellahelin mõni silmapilk oli kestnud, välkus korraga valguskiir läbi metsa, siis aga oli sama pime kui varemalt, ja siis ilmus valgus uuesti. Nagu sädelev udu võitles valgus metsapuude varjudega ja saavutas lõpuks selle, et pimedus muutus kergeks aovalguseks.

Siis nägi abt Johannes, kuidas lumi metsapinnalt kadus, nagu oleks nägemata käsi sellelt vaiba tõmmanud, ja maa hakkas haljendama. Sõnajalg sirutas oma võsad välja, otsad rullus nagu piiskopi sauel. Kanarpik kahjusel pinnal ja porssad soos riietusid ruttu haljasse, rohelistesse riiüsse. Sambla-kühmad paisusid ja kerkisid kõrgemale ja kevadlilled võrsusid paisuvate pungadega, millel juba võis märgata värvi varjundeid.

lenud ja okstele asuma jäänud. Kuid mitte ainult puud ja põõsad ei ärrganud. Linnud hüppasid oksalt oksale. Rähnad koputasid vastu tüvesid nii, et pilpad lendasid. Kuld-nokkade parv lendas sisse ja jäi kuuseladvale peatama, et pisut puhata. Need olid toredad kuldnokad. Iga väiksem kui suleotsakene säras sätendavpunaselt, ja kui need linnud liikusid, kiirgas neilt nagu kalliskividelt.

Abt Johannes istus tule ääres ja vestis röövliemaga juttu, kuna röövel kõrvalt süngelt vahtis.

Abt Johannese süda peksis kõvasti nähes neid esimesi metsaärkamise imesid. — Ja minu, vanamehe, silmad näevad veel sarnast imet! mõttes ta. Ja pisarad tungisid talle silma.

Niiüd läks uuesti nii hämarikuks, et ta kartma lõi, et öösised varjud uuesti võiksid võita võimu oma kätte. Kuid kohe paiskus uus valguse laine üle metsa. Temaga ühes tuli ojakeste mulin ja jääst vabastatud mäekoskede kohin.

Sääl löid pungad puudel nii kärmest lahti, nagu oleksid rohelised liblikad õhus lend-

Jälle valitses hetkeks vaikus, aga siis algas ime uuesti. Vägev, soe lõunatuul puhus ja külvas lugemata hulga lõunamaa seemneid üle metsa, ja nad hakkasid kohe idanema ja kasvasid silmnähtavalt. Järgmine laine pani mustikad ja pohlad õitsema. Metshaned ja kured häälitsevad õhus, vindid ehitasid pesi ja oravad hakkasid puude latvades mängima.

Niiüd käis kõik nii kiiresti, et abt Johannesel aega ei jäänud imetleda, milline ime niiüd parajasti sündimas. Ta võis vaid silmad ja kõrvad pärani lahti hoida. Järgmine

laine, mis üle metsa kohises, tõi värskeltkiintud põldude lõhna. Eemalt kaugelt oli kuulda, kuidas karjased lehmi kutsusid, ja tallekete kaelakellakesed kõlisesid. Kuused ja männid kattusid nii tihedalt väikeste punaste käbidega, et puud nagu siidiehes särasid. Kadak kandis marju, mis iga silmapilk oma värvi muutsid, ja kogu maapind oli üle külvatud lilledest, nii et ta päris valge, sinine ja kollane oli.

Abt Johannes kummardas ja noppis ühe maasikaõie ja kuna ta sirgele tõusis, juba küpses mari. Emarebane tuli oma koopast, suur kari mustajalgseid poegi ta järel. Ta läks otse röövliema juure ja surus end ta põlve vastu, ja röövliema silitas teda ja kiitis ta poegi. Öökull, kes parajasti öösisele jahikäigule oli kavatsenud minna, pööris jälle koju tagasi. Ehmudes ootamatust valgusest pugest ta oma kaljupraosse magama. Käge kukkus ja emakägu tiirles muna nokas hoides laululindude pesade kohal.

Röövliete lapsed kikkasid röömu pärast. Nad sõid oma kõhud metsmarju täis, mis suurelt nagu kuusekäbid pöösastes rippusid. Üks neist mängis noorte jäneste kariaga, teine jooksis varesepoegadega võidu, kes pesast olid välja pugenud, enne kui neil lennusuled olid kasvanud, kolmas tõstis ussi maast ja keris ta omale ümber kaela ja käe. Röövliisa seisis väljas soo pääl ja sõi põldmarju. Kui ta pää tõstis, käis suur must elajas ta kõrval. Siis murdis röövliisa pajuoksa ja lõi karule nina pihta. — „Jää sina sinna, kuhu sa kuulud, see on minu koht.“ Sääli keeris karu kannu päält minema ja läks oma teed. Ikka jälle voolas uut sooja ja valgust sisse ja töid seekord kaasa partide krääksumise rabadelt. Kollane õilmetolm põldudelt hõljus õhus.

Tulid liblikad nii suured, nagu oleksid nad lendavad lilliad. Erilastepesa õõnsas tammes oli juba nii täis mett, et see tiive mööda alla tilkus. Nüüd hakkasid ka need lilled kasvama, mille seemned võõralt mailt olid tulnud. Väänroosid ronisid põldmarjadega võidu kaljuseina mööda üles. Metsamurul võrsusid lilled, suured kui inimpaled. Abt Johannesele tuli meele lill, mille ta piiskop Absalonile noppida tahtis, kuid üks lill oli teisest kaunim ning ta tahtis neist valida kõige kaunima. Laine laine järele uhas üle maa. Ja nüüd oli nii valgusest läbi imbu-

nud, et õhk värslas. Ja suve täis röömu ja sära ja õnne naeratas abt Johannesele. Talle näis, nagu ei võiks maa enam saavutada suuremat röömu kui seda, millega ootamata kevadetulek ta hinge täitis ja ta ütles endamisi: „Nüüd ma küll ei tea, mis võiks tuua järgmine laine kaunimat sellest.“

Kuid vahetpidamata voolas valgus ja nüüd näis abt Johannesele, et midagi on tulemas mõõtmata kaugusest. Ta tundis, kuis üleilmlik õhk teda ümbritses ja värisedes jäi ta ootama, et nüüd, kus maailma ilu oma täiusele on jõudnud, algab taeva au.

Abt Johannes märkas, kuidas kõik jäi vaikseks: lindude vidistamine vaikus, noored rebased lakkasid mängimast ja lilled kasvavast, õndsus, mis lähenemas, oli sarnane, mis südamet põksumise seisma paneb; pisarad veeresid, teadmata mispärast; hing igatset igavikku. Sääli kuuldis eemalt kaugelt tasast kandleheli ja üleilmlikku laulu. Abt Johannes tõstis käed ja langes põlvili. Ta nägu hiilgas harduses, kunagi poleks ta lootnud, et tal pidi osaks saama juba siin maailmas tunda taeva õndsust ja kuulda inglid laulmas jõululaulu.

Aga abt Johannese kõrval seisis munk, ta saatja. Ka see nägi röövlimetsa täis haljaid lehti ja kirevaid lilli, ja ta sattus vihha, kui ta nägi, et ta kunagi ei suudaks luua sarnast lustaeda, vaevaku ta end teab kui palju oma lasna ja kooguga. Ja ta ei jaksanud mõista, miks Jumal nii suurt hiilgust pillab röövlinärudele, kes ta käskudest üle olid astunud.

Õige sünged mõtted pesitusid ta pääs. „Ei see või õige ime olla,“ arutas ta, „mis ilmutab end kurjategijalle. Ei see või tulla Jumalast, see on lummus. See on tekkinud kuradi kurjast kavalusest. See on hingevaenlase võim, mis meid on võlunud ja meid nägema paneb asju, mis pole olemas.“

Kaugelt kuuldis inglite kanneldekõlin, ja inglite laul kostis, kuid munk arvas selle pahareti põrguvõimuks, mis lähenemas. „Nad tahavad meid võrgutada ja hukka saata,“ õhkas ta, „ei me siit küll terve naha pääse, meid kiusatakse ja kaubeldakse põrguperemehele.“

Nüüd olid inglitehulgad nii lähedal, et abt Johannes nende valgust hoovavaid ku-

Abt Johannes heitis põlvili, — ta nägu hiilgas harduses.

iusid puude vahel nägi helkivat. Ja munk nägi sama, mis temagi, see aga kaalus vaid, milline suur kurikavalus selles, et kurjad vaimud oma kunsti nimelt sel ööl käima pannud, mil siindinud Önnistegija. See küll siindis seks, et usklikke seda kindlamalt tabada ja heita hukatusse.

Kogu aja olid linnud abt Johannese pää kohal lennelnud ja ta oli neid oma käte vahele võinud võtta. Mungast aga olid loomad kartlikult eemale hoidunud: ükski lind ei laskunud ta õlale, ükski uss ei mänginud ta jalgel. Nüüd oli sääl üks väike metstuvi. Kuj see märkas, et inglid lähevad, võttis ta kogu oma julguse kokku ja lendas mungale õla pääle ja surus oma pääkese vastu ta põske. Nüüd mõttes munk, et nõidus ta hoopis oma paelu tahab panna, teda võrgutada ja hukatusse saata. Ta löi käega metstuvi poole ja hüüdis kõigest hingest, nii et mets kajas:

„Kasi sa põrgu, kust sa pärit oled!“

Parajasti siis olid inglid nii lähedal, et abt Johannes nende võimsate tiibade tuult tundis, ja ta oli kummardunud maani, tervitades neid. Aga kui munga suust kõlasis sõnad, vaikines imeäkki nende laul, ning pihad küfalistes põgenesid. Samuti põgenes valgus ja mahe soojus sõnule-säädmatus hirmus külmuse ja pimeduse eest inimhinges. Öövarjud laotusid üle maa musta vaibana, pakane pages välja, kõik kasvud tõmbusid kärssu, loomad pagesid metsa, koskede kohin vaikines, lehed langesid puilt nagu sahisev vihm.

Abt Johannes tundis, kuidas ta süda, mis äsja öndsusest värisenud, nüüd väljendamatuse valus kokku kiskus. Ei kunagi või ma seda üle elada, mõttes ta, et taevainglid mulle nii lähedal olid ja neid minema kihutati, et nad mulle jõululaule tahtsid laulda ja neid põgenema pandi.

Samal silmapilgul tuli talle meele lill, mille ta piiskop Absalonile oli lubanud ja ta kummardas maast otsima lille ja kobas samblas ja lehtedes, et veel viimasel silmapilgul midagi leida.

Aga ta tundis, kuidas muld ta sõrmede all külmäs ja valge lumi libisedes tuli üle maaplana.

Sääl tõusis ta südamevalu veel suure-

maks. Ta ei jaksanud tõusta, vaid pidi jääma kummulj maa pääle.

Aga kui röövlipere ja munk pimedas koopasse tagasi olid kobanud, märkasid nad, et abt Johannes puudus. Nad võtsid tuliseid tukke tulest ja läksid välja teda otsima, ning leidsid ta surmult Iimevaibal lamamas.

Sääl hakkas munk nutma ja kaebama, sest ta mõistis, et tema see oli, kes oli tapnud abt Johannese, sest et talt röömu-peekri käest olj kiskunud, mille järele ta oli janunenud.

* * *

*

Aga kui abt Johannes alla Övedi kanti, nägid need, kes koolnu eest hoolitsesid, et ta oma paremas käes kõvasti midagi holdis, millest ta oma surmatunnil pidi kinni olema haaranud. Ja kui neil viimati korda läks selle käe lahti painutada, siis nägid nad, et see, mis ta nii kõvasti kinni holdis, paar valget taimejuuresibulat oli, mis ta samblast ja lehestikust oli välja kiskunud. Ja kui munk, kes abt Johannest oli saatnud, neid juuri nägi, võttis ta ja istutas nad abti aeda mulda.

Ta hoidis neid ja ootas terve aasta, et neist pidi lill tõusma, kuid ta ootas asjatult kogu kevade ja suve ja sügise. Kui lõpuks saabus talv ja kõik lehed ja lilled surid, ei oodanud ta enam. Kui aga jõuluõhtu jõudis, valdas teda nii võimsalt mälestus abt Johannesest, et ta välja läks lustaeda mälestama teda. Ja vaata, kui ta sellele kohale jõudis, kuhu ta paljad juured oli istutanud, sääl nägi ta, et lopsakad rohelistes varred neist olid tärnanud, mille otsas ilusad lilled hõbevalgete lehtedega.

Sääl kutsus ta kõik Övedi mungad kokku, ja kui nad nägid, et see taime jõuluõöl õitsetes, kui kõik muud lilled on surnud, siis tunnustasid nad, et see tõesti oli Göingi metsa jõululustalast abt Johannese nopitud.

Aga mungast aednikuabi ütles teistele, et kuna nii suur ime siindinud, peaks mõne neist lilledest saatma piiskop Absalonile.

Kui nüüd sama munk piiskop Absalonile ette astus, ulatas ta talle lilled ja ütles: „Seda saadab sulle abt Johannes. Need

Munk elas üksildaselt metsas alalõpmatus palveis.

on need lilled, mis ta sulle Göingi metsa jõuluajast lubas noppida.“

Kui piiskop Absalon neid lilli nägi, mis pimedal talveõöl maapõuest olid tõusnud, ja neid sõnu kuulis, kahvatas ta, nii nagu oleks ta kooljat kohanud. Mõne aja istus ta vaikides kohal, siis ütles ta: „Abt Johannes on oma sõna ustavalt pidanud; nii tahan ka mina oma sõna pidada.“ Ja ta käskis vabastuskirja välja anda metsikule röövlile, kes oma noorest põlvest saadik oli pidanud elama koduta metsas.

Ta andis kirja mungale, ning see läks sellega teele mägestiku metsa ja otsis teed röövlikoopasse. Kui ta esimesel jõulupühäl sinna sisse astus, sääl tõttas talle röövel vastu, kirves lõõgivalmis päa kohal. — „Ma tahan teid munkasid maha hüüa, nii

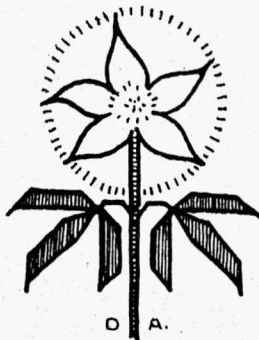
palju kui teid sääl on!“ kisendas ta. „Kindlasti pole teie pärast Göingi mets end tänavu ehtinud oma jõulunimega.“

„See on küll ainuüksi minu süü,“ ütles munk, „ja selle eest tahan ma meeleldi surra. Aga enne pean sulle tooma sõnumi abt Johanneselt.“ Ja ta tõi piiskopi kirja välja ja kuulutas talle, et ta enam pole linnuprii, ning näitas talle Absaloni pitsatit, mis kõlkus pergamenti küljes. — „Siitpääle pead sa ja su lapsed jõulupõhkudes mängima, ja te peate jõulupühi pühitsema inimeste keskel, nij nagu see oli abt Johannes soov,“ ütles ta.

Sääl jäi röövliisa tummalt ja kahvatanult seisma, aga röövliema kostis tema nimel: „Abt Johannes on oma sõna ustavalt pidanud, siis saab ka röövliisa oma pidama.“

Kui aga röövliisa ja röövliema oma röövlikoopast välja läksid, asus munk sinna sisse ja elas üksildaselt metsas alalõpmatus palveis, et ta siidame kalkus talle andeks antaks.

Ja keegi ei tohi karmi sõna lausuda selle kohta, kes kahetseb ja patust pöörab; küll aga võib soovida, et ta kurjad sõnad oleksid ütlemata jäänud, sest kunagi enam pole Göingi mets Önnistegija sündimist pühitsetud, ja kogu ta hiilgusest on alles vaid taim, mille abt Johannes kord noppis. Kristusroosiks nimetati teda, ja iga aasta tõusevad ta valged õied rohelistel varril jõuluajal mullapõuest, nagu ei võiks ta ilal ega eales unustada, et ta kord suures jõululustajas oli elule ärganud.

Franz Treller. Noorsoole toimetanud Jursi Sander.

Järgmisel hommikul astus Tenanga Pablo tappa.

„Mis sa tahad?“ küisis mõttesse vajunud, ägedalt endaga võitlev noormees, kelle siigav, vihane meelepaha heitles arusaamisega ta noorele hingele veeretatud suurest vastutusest.

„Donna Maria soovib sinuga kõneleda, isand.“

Pablo võpatas, sööstis piisti — tormas uksele — sääl seisis tumedas ratsakleidis ta õeke ja vaatas õrna pilguga kartlikult talle otsa. Kogu Pablo olek oli hetkel sootuks muutunud, nagu alati, kui ta Mariat nägi või temast kõneles.

„Mariquita, õeke, — sa tuled mu juure? — Oo, kui hästi sa juba jälle kosunud oled — kuidas ma rõõmustan, tule, istu siia — nii. Sa oled jälle oma omaste juures. kuidas käib donna Inezi käsi? — Mis sul siis viga on? Miks näed sa nii kartlik välja? Kas ei ole sa Pablo, oma venna juures?“

„Inimesed ütlevad, sa olla kurjaks muutunud seitsaadi, kui sa suureks kindraliks olla saanud.“

Pablo näojoontele langes vari.

„Kurjaks, Mariquita? Ei, mul on inimeste silmis ainult see viga, et olen pruuni nahaga indiaanlane.“

„Sa oled mu vend ja mina olen sinu õde,“ ütles neiu kindlalt.

„Aga muidugi, kogu eluajaks.“

„Kas näed. Ning nüüd tahan sind paluda ihes minuga vanaisa juure tulla, ta tahab sinuga kõneleda.“

Pablo tõusis üles.

„Ta ootab sind ihes oma ohvitseridega ihe legua kauguses siit.“

„Kas nad sind mu juure läkitasid?“

„Jah, mind, sellepärast, et olen su õde. Vanaisa on väga hää, ja ta oli väga vihane olnud, et sinuga nii halvasti ümber oli käidud sel ajal, kus ta sõjanõukogu istangul oli viibinud, ning ta tahtis ometi sind tänada kõige eest, mis sa minu hääks olid teinud. Nüüd saatis ta mind sind tooma. Vanaisa ütleb, sina hoidvat nüüd kodumaa saatust oma peos ja enne täringite langemist talita ta sinuga kõneleda — siis võiksid sa ju ikkagi alles teha, mida sa õigeks peaksid. Nüüd on see vana mees üle poole tee sulle vastu tulnud ja ootab palmide juures siia pääle, kuna ometi sina kui noormees tema juure oleks pidanud minema. Ma ei mõista vähematki kodumaa saatusest — ma tean ainult, et vanaisa on südamest hää inimene ja et sina mu vend oled. Ning kui sa mind nutmas tahad näha, siis ütle ainult: „Ei, ma ei tule!“ — juba ongi mul pisarad õige ligi.“

Oma õrnema häälekõlaga ütles Pablo: „Mu õeke, ära nuta, ma tulen ihes sinuga.“ Ta juure oli saadetud õige käskjalg.

„Nii, ah nii, siis on ju kõik hää,“ ja ta naeratas ning siiski olid ta silmad niisked. „Aga, vaata ometi, kui ilus sa selles mundris välja näed Pablo, ilusam kui kõik meie caballerod.“

Nüüd ei suutnud ka Pablo enam naerast tagasi hoida. Siis küsis ta: „Oled sa üksinda tulnud?“

„Ei, don Antonio on ihes minuga siin.“

Ukse ees seisis Arana ja d'Irola, nad olid kõik päält kuulunud ja astusid nüüd tappa.

„Soovin sulle õnne, Pablo, et oled otsusele jõudnud kindral Lermaga läbträäkimis-
tõesse astuda.“

Pablo oli jälle väga tõsiseks muutunud, kuid siiski tervitas ta väga südamlikult don Antoniot, kes teda sügava liigutusega Maria päästmise eest tänas.

Juba ootasidki hobused all. Arana oli kolmekümnele ohvitserile käsu annud Pablo saata ja viiskümmend lancerot olid ta kaitseks sadulasse käsutatud.

Pablo läks Mariaga alla ja tõstis ta sadulasse.

Imestusega nägi ta äkki vana Tanubi oma iseäralikus sõjameheehetes enda ees seisvat ja teda sügava kummardusega teretavat.

„Oo, Tanub, sa kuningahaudade vahit, kust sina siia said?“

„Mina olen vana Maya sõdur, Hualpa, kuningas, ja tahan tapluses surra nagu kõik need teised. Tahan võidelda kuninga kõrval ja siis päikese poole tõusta.“

Pablo surus nähtavasti jälle minevikus elutseva vanakese kätt ja astus sadulasse.

Kürestil lähenesid nad kohale, kus Lerma Pablot ootas. Käänates ümber metsatuka, sattusid nad vastamisi ratsasalga, kelle eesrinnas kazike Chamulpo ratsutas; mõni samm üksteisest eemal peatasid nad Pabloga hobuseid. Imestusega, mis polnud vaha hirmust, vahtis Chamulpo Pablole otsa, kelle pilgud hukatust kuulutavas vihas ta laiale inetule näole kiindusid.

„Eest ära, teie säääl,“ ütles Pablo käskival toonil, „eest ära, teie hobueesliajajad, kui läheneb Junguna poeg, teie kuningas!“

„Metsiku viha ilme kattis Chamulpo kurikavalat nägu.

„See on niiid juba teine kord, et sind kohtan, ketchide kazike, hoia end kolmandama eest.“

Ta viipas käskivalt käega ja kõik andis talle ja ta saatkonnale ruumi.

Chamulpo saatis teda pilguga täis ääretut õelust ja viha.

Arana aga kirtsus vanema ohvitseri enda juure ja ütles talle tasa: „Ratsuta tagasi ja käsi kõik end võitlusvalmis säada, nagu oleks iga silmapilk motimerode päätetungi oodata. Ratsanikud aseta nii kiirelt kui võimalik sinna nende algarobide*) taha. Cha-

mulpol pole niiid enma midagi kaotada, me peame kõige pääle valmis olema.“

Kiiresti kihutas ohvitser tagasi laagri.

Ka don Antonio poole pööris Arana: „Saatke kohe üks ohvitser oma laagri ja laske oma sõjaväe end lahinguvõimelis säada. Niiid, kus see hunt Chamulpo näinud on, et kohtamisele condega ratsutame, peab kartma, et teile ootamatalt kallale tungitakse, lootes teid enne võita, kui meie vahele jõuame astuda.“

d'Irola noogutas pääd.

Lühikese aja järele nägi ratsasalk enda ees palmisalu, kus kindral de Lerma neid ootas.

Kui nad lähemale jõudsid, astusid säääl kõik hobuste selga. Aeglasel sammul ratsutas Pablo oma kaaslastega selle ohvitseridesalga poole. Kui kindral Lerma mõned sammud neile vastu liikus ja kübarat kergitas, kannustas Pablo oma hobust, kihutas conde juure ja kummardas kübarat käes hoides sügavalt ranga ees.

See ulatas talle käe.

Kõigi silmad kiindusid neisse mõlemasse ja ainult mõned üksikud panid tähele, kuidas üks Lerma ohvitseridest, kellega don Antonio mõne sõna oli vahetanud, lödvendatud ohjel pääkorterit poole minema kihutas.

„Rõömustan südamest, sennor Reynador,“ ütles Lerma, „teie isikus selle maa endiste valitsejate järeltulijat tervitada võivat, ühtlasi tarvitam võimalust teile oma soojemat tänu ütelda selle riigiliku abi eest, mida pakkusite mu lapselapsele.“

Pablo kummardas viisakalt.

„Ja kindral Arana?“

See ratsutas lähemale.

„Rõömustan end teiega isiklikult tutvaks saada pääle seda, kus eriti oma sõbra Callego suust teie kohta nõnda palju hääd ja kiitvat olen kuulnud.“

Ka temale ulatas kindral käe.

Imetledes vaatlesid Hispaania ohvitserid Pablo nooruslikku, riigilikku kuju, imestades ühtlasi ta elegantse seisaku kui ka lahke viisakuse üle. Ta kõrval puutus veel eriti silma Arana mehine ja auväärt kuju.

„See on meie kodumaa jaoks eriliselt tähtis silmapilk, sennor Reynador, mis mold siia kokku on juhtinud. Mina olen veel oma vanades päevades sõjarilistad pihku haaranud, et oma kohustusi isamaa vastu

*) Algarobe (Inga Marthae) — Lõuna- ja Kesk-Ameerika pöösas, mille kauni (algarobilla) mustaks värvimiseks, parkimiseks ja ka tindivalmistamiseks tarvitatakse.

tälta, olen raskelt võidelnud ja nüüd, kus sennor Chamulpo mässulistega on ühinenud, on karta, et alla pean vanduma.“

Pablo, kelle pääle hallijuukselise väejuhi arväärt kuju mõjus aukartustäratavalt ja kelles ohvitseridekogu juuresolekul osaks saanud austav vastuvõtt viha vaigistas, vaikis.

„Kas teie, sennor Reynador, sooviksite, et mässulised, kes seda vaest maad nõndagi juba vere ja varematega üle on külvanud, et see sadamalinnade väljaheidde, need kõige viletsamad meie hulgast, lõpulikult peaksid võtma, siis tarvitseksite ainult seda arvurikast sõjaväge, mis teie käsutada on, tagasi tõmmata ja mina ei suudaks enam arvuliselt suures ülekaalus olevale vaenlasele vastu panna. Guatemala saatus oleks seega otsustatud. Te näete, ma olen teie vastu avameelne; caballero kõneleb caballero.“

„Excellenza,“ ütles Pablo, „need mayad, kes sääl sõjariistust seisavad, on siia ilmunud poolehoidu tagajärjel minu, nende endisest kuningasoost võrsunud isiku, vastu. Ma ei tohi nii ilma pikema jututa nende vere üle vabalt otsustada ja ei teeks seda ka kunagi, kui indiaanlase olukorda siin maal ei parandata.“

„Olge hääks, kõnelege vabalt.“

„Põhiseadus tunnistab meid kui selle maa lapsi valgetega küll ühevääriolisteks, kuid see ühtivus seisab ainult paberil. Kogu võim on valgete käes, indiaanlane on nagu varemgi ainult põlatud ori. Sarnane olukord ei tohi enam kauem edasi kesta. Olen mina kord juba, olgugi ainult fiktiivselt*), mayade kuningas, peaksid nad valitsuse kasuks mulle võitlusse järgima, siis nõuan ma sellelt valitsuselt abinõude käsitlemist, mis meid valgetega ka tegelikult ühele astmele seaks. Ma nõuan indiaanlaste hariduslise tasapinna tõstmist hääde koolide abil, vastavat esitust indiaanlastele valitsuses ja sõjaväes. Conguistadoride järeltulijad peavad harjuma indiaani ohvitseridega kui üheõiguslistega ja omasugustega koos töötama ja läbi käima.“

„Sennor Reynador,“ vastas Lerma, „mina olen täielikkude volitustega varustatud ja töotan teile vastuvaidlemata selle

*) Fiktiivselt — umbarvamise, eksliku oletuse põhjal.

nõude täitmist valitsuse nimel ja kinnitan teile seda oma mehesõnaga. Päälegi vastab see täiesti minu arvamisele ja soovidele ning ka tema excellenza, härra presidendi, omadele.“

„Väga hää, excellenza. Ma ei tohi ainuvalitsejalikult oma suguvendade üle otsustada, kuid kutsun kohe pääle kojujõudmist mayade vanemad kokku ja teatan excellenzale jalamaid nende otsusest. Ma ei kahtle, et ta kujuneb meie soovidele vastavalt.“

„Te päästate oma isamaa hukatusest, sennor.“

„Siis lubage, excellenza, et jumalaga jätan. Asjaolud nõuavad kiiret tegutsemist.“

Lerma raputas noorele väejuhile sooja siidamikkusega kätt.

„Nägemiseni.“

Pablo tervitas kindralit aukartlikult, siis mõõdukamalt teda ümbritsevaid ohvitseri, kes omi päid nagu käsu pääle korraga paljastasid, ka Indiaani ohvitserid tõstsid kübaraid ja Pablo kihutas oma saatjatega minema.

Hetkeks oli ta Maria järele ringi vaadanud, aga see oli ammu juba ühes oma peoniga donna Inezi juure ratsutanud, kes ühte lähedalasuvasse pueblosse peatama oli jäänud.

„Pablo,“ ütles Arana, kui nad vähe kaugemal palmidest üksinda teiste ees ratsutasid, „ma olen väga rõõmus, need olid kõrgemeelse valitseja sõnad.“

„Minu õde, padrino, vaigistas mu meelepaha. — Jah, nad peavad meid austama õppima — nad peavad mayasid võitlemas nägema.“

Kiirelt edasi ratsutades olid nad selle metsatuka lähedusse jõudnud, kus nad enne Chamulpot olid kohanud, kui äkki Tenanga, kes kunagi Pablost ei lahkunud, kui see teda just nimelt ära ei saatnud, eredat hoiatushüüdu kuulda lasi.

Maanõlvakust ilmus äkki pikk lancerode rida nähtavale ja tormas metsiku kisaga nende poole.

„Vasak pool — kääna, sinua algarobide juure!“ käsutas Arana müriseval häälel ja sõnakuulelikult käänasid kõik hobused sinna poole. — Sadat sammu põlnud nad veel sinna poole kihutanud, kui mõlemil pool

puid tugevad kahte ritta korraldatud ratsasalgad nähtavale ilmusid. Vaenlased, kelle väerinna ees Chamulpo ratsutas, keda äärmisem viha sellele äraandlikule pääletungile oli avatlenud, kohmetasid ja peatasid.

„Oma kuninga juure, teie mayad!“ hüüdis Pablo kõlava häälega ja paljastas mõõga. Juba lähenesid ratsasalgad täie ajuga. Üle nende ridade lehvis mayade igivana lahingumärk, roheline kalev kuldses võrgus ja pika piigi otsas. „Äraandjad! Hävinegu nad!“

Ning ees tormas Pablo, talle järgis ratsavägi ohvitseride juhatusel hääs korras. Juba liikusid neile ka Chamulpo ratsamehed vastu, kõige ees kazike ise. Pablo kannustas kõrvu, kes hiiglahüppega edasi sööstis, ja noormehe vilkuv mõök tungis sügavale selle pääluisse, kes talle nõnda kaua ja immukalt elu kallale oli kippunud. Chamulpo langes maha. „Ma ütlesin sulle, sa mõrtsukas, hoia end kolmandama kohtamise eest,“ ümises Pablo endamisi.

Talle järele tormasid ta metsikus röömus hõiskavad ratsamehed — juba pööris vaenlane põgenemisele, surnuid ja haavatuid vaenuväljale maha jättes.

SääI käsutasid mayade sõjasarved: peal ja sõnakuulelikult peatasid sõjamehed ja kogusid uuesti salkadeks kokku.

Maanõlvakust ilmusid nüüd tihedad piiside ja piikidega relvitud jalaväeosad nähtavale. Conde sõjaväe asupaigast kuuldus kõmav suurtükimüürin.

Aga juba lähenesid ka joostes mayade tiradorid, kes järgmisel hetkel Chamulpo meestega vihasesse tufevahetusse astusid.

„Kogu ratsamehed kokku ja juhi nad sinna, Pablo,“ ütles Arana ja näitas talle uue asukoha, „mina pean üldjuhatusena oma pääle võtma. Kõik tuli nii, nagu seda kartsin.“ Ta näitas ühele künkale. „SääI otsustatakse tänane lahing, loodetavasti leiab Sarmiento valitsusväed lahinguvõimelise eest.“ Nende sõnadega kihutas Arana oma adjuutandi saatel minema.

Pablo juhtis oma ratsaväe Arana poolt tähendatud paika. Ohvitserid korraldasid ridu.

Millise röömsa uhkusetundega olid nad oma noort kuningat, Hualpat, Maya kotkast võitlomas ja Chamulpot põrmusse heitmas nälnud.

Kõik mayade pataljonid tungisid nüüd indiaanlastele omases, vaikivas käsutäitmisel edasi.

Suurtükimüürin muutus sääI, kus Lerma võitles, kõvemaks ja püssid ragisesid vahetpidamata.

Chamulpo mehed olid tagasi tõmbunud. Arana lasi neid nõrgalt taga ajada ja pööris kogu oma jõu enne Pablolle näidatud künka poole.

SääI ilmusid sellele tugevad jalaväeosad ja kuuest kahurist koosnev patareid. Sarmiento teadis väga hästi, et see kungas mayade ja conde kiiret ühinemist takistas ja lootis valitsusvägesid enne Arana kohalejõudmist purustada. Mayavägede kiire vaheleastumise üle oli ta väga üllatatud, samuti ka selle üle, et ta oma kalletungimisel conde sõjaväe täiesti lahinguvõimelise eest oli leidnud. Siiski lootis ta, et ta selle künka valdamise abil mayasid küllalt kaua peatada jõuab, et vahapääl kogu oma jõudu Lerma vastu välja mängida. Kui talle korda peaks minema condet purustada, siis oli ta kindel, et ta ühes Chamulpoga ka juba mayadest jagu saab.

Pablo peatas oma ratsaväega oru põhjas. Arana poolt künka tähtsuse pääle tähelepanelikuks tehtud, selle vaenlaste poolt valdamise ohtlikkust ära tundes, nähes ja kuuldes, kui ägedalt conde laagri ümber võideldi, mille pääle Sarmiento hästi juhitud vägevate löökidega tormi jooksis, otsustas ta, kuna ta tiradorid alles õige kaugel viibisid, kungast oma ratsanikkudega vallata.

Ta ise oli suurepärase ratsanik, ta mayad mitte vähem ja Guatemala hobune suurepärasem maailmas.

„Mayalased!“ hüüdis ta oma meestele, „selle künka sääI peame valdama.“

Umbne hõise vastas talle pruunide ratsameeste ridadest ja need vilunud sõjamehed korraldasid peaaegu ilma juhatuseta omi ridu pääletungiks ja valgusid pikka ahelikku laiali.

Lilg hilja märgati künkjal ratsanikkude hulljulget plaani. SääI olid vahapääl suurtükid oodatava jalaväe pääletungi sihhis üles säetud, nüüd piüiti neid kiiresti uuele seisukohale asetada.

Juba hakkasid Pablo ratsaväe rühmad edasi nihkuma.

Künka otsas valitses kahurite ümberasetamise tõttu suur segadus. Suurtükkide ette rakendatud hobused hakkasid kartma, sellega segadust aina süvendades. Ülepääkaela jooksid piisidega varustatud jalaväeosad sinna poole, kust ähvardas ratsaväe pääletung, neile appi ruttasid piigimehed.

Kuid mayade ratsarihmad, Pabloga ees ja lehviva vana lahingumärgiga päade kohal, kihutasid juba röömuhõiskel vaenlaste halvastisihitud tules hoolimata ülesmäge.

„Ala! Ala!“ kõlab ere lahinguhüüie. Nad on ülal, kolmest külljest tormavad nad ehmunud hulga sekka, kõike enda ees maha raiudes, pihuks ratsutades.

„Ala! Ala!“ Kahurväelased sööstvad veohobuste selga ja pistavad punuma, metsikult plagades tormavad jalaväelased minema. Neile järgivad vihased mayad, oma teed korjustega üle külvates.

Jalaväe, kes parajasti teiste toetuseks kiinkale tahab ronida, ajavad põgenejad hirmsasse segadusse, kisuvad ta ühes; juba kihutavad hirmsad ratsamehed mäest alla.

Põgeneva jalaväe külgedele ilmusid mayade pataljonid ja võtsid ta tule alla. Nüüd põlmud enam mingit peatust. Kõik jooksis, mis ta jõosta võis.

Conde oli nii hiilgavalt korda saadetud, hulljulget ratsaväe pääletungi ka tähele pannud; ta kasutas momenti ja asus kogu oma vägedega pääletungimisele.

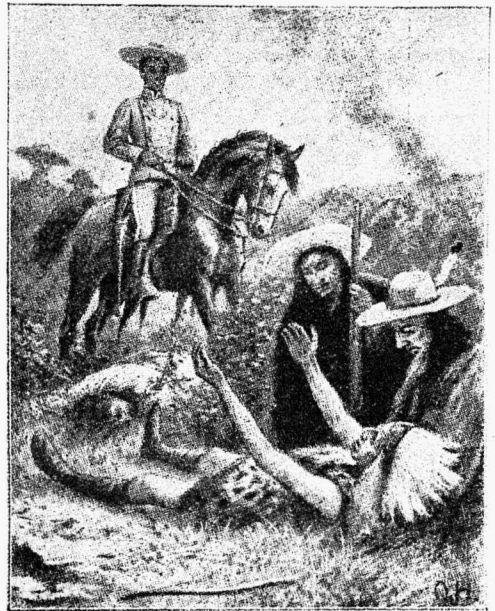
Ikka lähemale tuleb mayade äge tuli, juba koguvad Pablo ratsamehed uueks pääletungiks. Sääl selgub Sarmientole, et kõik on kadunud, ja ta põgeneb ülepääkaela oma ratsanikkudega. Conde lancerod ajavad teda taga.

Nüüd on iga vastupanu lõppenud, kõik püüavad end surmahädas päästa. Suurtükkid jäävad paigale, nende meeskonnad jooksevad minema — motinerod on täiesti purustatud, ja võidujoovastanud ratsanikud ajavad neid taga.

Ohtlik mäss on ihe löögiga lõpetatud.

Tee ääres nägi Pablo üht oma sõdurite-salka ihe langenu ümber seisvat. Ta ratsutas lähemale ja tundis surijas pentsikult rüetatud Tanubi ära, kes vibu ja nooli peos hoides oma pääd ihe maya põvele toetas.

Pablo astus hobuse seljast ja läks ta juure.

„Oo, mayade kuningas, ole tervitatud!“

Tanub, kellele surmav kuul rindu oli tunginud, tundis ta ära.

„Oo, mayade kuningas, ole tervitatud!“

„Mu vaene vanake.“

„Tanub ei ole vaene. Ta sureb Maya sõdurina ja tõuseb üles igavese päikese poole,“ ütles ta oma kõrge ja peene häälega vaevalt kuuldavalt. „Kas kuuled, kuid puud sosistavad? Kas mõistad, mis tuul ütleb? Nad röömustavad end kõik, et üks vägev sõjamees päikese juure tõuseb — Tanub on õnnelik — nii — õnnelik.“

Nende sõnade järele põgenes kuninga-haudade vahi hing kehast. Ta oli isegi surmas veel õnnelik.

Õhtul kohtasid Arana ja Pablo Lerma, Callego ja ta staabiga.

Tõesti isaliku õrnusega kaisutas hõbejuukseline conde Pablot.

„Kuningate võsu on meile võidu lunastanud, seda ei pea Guatemalas unustatama.“

„Kes juhtis seda suurepäraselt ratsaväe pääletungi kiinkale?“ küsis Callego.

„Maya-kuningas ise viis oma ratsamehed võitlusse,“ ütles Arana.

„See otsustas võidu, sennor Reynador, meie olime siin juba suures kimbatuses.“

Pablo juure ratsutasid nüüd adjutant ja capitano kübaraid käes hoides.

„Kas tahate meile, sennor, suurmeelselt andeks anda?“

„Me oleme nüüd sõjaseltsilised, sennorid, oleme võidelnud ühise isamaa eest, ühendus, mis loodetavasti ka pidama jääb,“ ütles Pablo neile kätt ulatades, „te nägite, ka maya mõistab sõdida.“

„Me nägime seda suure imestusega.“

Kuna ratsavägi alles põgenevat vaenlast taga ajas ja jalavägi vaenuväljal end kodusest sisse säadis, ratsutasid kindral Arana, Pablo ja veel mitmed teised Indiaani ohvitserid conde pääkorterisse.

Kindral Lerma ja ohvitserid oma külalis-tegusa kogusid ühiseks õhtusöögiks kokku.

Ka don Antonio ilmus. Ta oli donna Mariat vaatamas käinud ja talle Pablo vapratest tegudest jutustanud. „Kas näed, isa,“ oli see rõõmsalt hüüdnud, „ma teadsin seda ammu, vaja ainult, et Pablo ilmub, ja kõik pistavad puuma.“

Junguna poega pühitseti elavalt võidurikaste sõjameeste keskel. Ka siin võitis Pablo kõikide siidamed. Teisel päeval külastas ta donna Inezi ja Mariat; mõlemad tervitasid teda suure armastusega. Maria oli oma pruuni venna pääle uhkem kui kunagi enne.

Pääle nõupidamist kindral Arana ja teiste Maya väejuhtidega otsustas Pablo ühes tema vabastamiseks kohalerutanud sõjameestega koju minna. Nad olid adra tagant, koduse kolde juurest, metsadest kokku valgunud ja pidid oma igapäevaste tööde juure tagasi pöörama, pääle seda kui nad oma kuninga, oma kodumaa kasuks olid võidelnud. Kindral Lerma, kes nüüd motinerode laialipillatud riisemetest üksinda kergesti jagu suutis saada, oli sellega nõus. Mayad olid oma surnud maha matnud ja korraldasid end teeleminekuks. Haavatud pidid hää hoole all maha jääma, et pääle ravitsemise lõpetamist teistele järgida.

Raskeks muutus Pablode jumalagajätmine oma valgest õekesest, ainukesest elusast olevusest, kes teda varajasemast lapsepõlvest saadik muutumata õrnusega oli armastanud.

„Sa oled nüüd kuningas, nüüd unustad sa vist kiüll minu,“ ütles neld pisarsilmil.

„Mariquita, ma olen su vend. Oled sa kord hädas, siis kutsu mind; kõik, mis mul on, ka minu elu, kuulub sinule,“ vastas ta sügava liigutusega.

„Ma olen ju sinu õeke juba lapsest saadik — sa pead mind ka alati armastama, Pablo. Ja kui blancod sind jälle peaks haavama sinu pruuni ihuvärvi pärast, siis tule minu juure — keegi ei mõista sind nii kui mina.“

Oma võidujoovastanud, Junguna poja, kuningate viimase võsu pääle lõpmata uhkete mayadega asus Pablo koduteele.

Tema käsul võeti vana mayasõduri, Tanubi, pärismaalaste kombel võietud surnukeha ühes. Tema, kes elusana nii ustavalt kuningate haudasid oli valvanud, pidi seda ka surnuna jätkama.

Tugeva salga ustavate sõdurite saatel liikus Pablo kuningatekoja juure ja pühakult maeti hää vanake sinna.

Oma talle surmani ustavate sõjameeste keskel seisis Pablo siis sügavas liigutuses oma eisiaste varemetsesse lagunenud koja kivisel esisel. Nagu need varemek ka tänapäev veel endisest hiilgusest tunnistust annavad, nii andis ka Maya suguharude vägev iihinemine tema kasuks tunnistust rahva vankumata ustavusest vanale valitsejasoole.

Ning siin, sellel tema jaoks pühitsetud pinnal tundis noormees seda veel sügavamalt liigutusega kui kunagi varem.

„Seda tahan teile tasuda,“ töötas ta oma sügavamas siidamepõhjas, „ja teid põrmust üles upitada, nii et te kord oma pääd sama kõrgel võite hoida kui conquistadoride uhked ja kõrgid järeltulijad.“

Valitsus pidas kindral Lerma poolt Pablode antud töötuse. Tema ise sai ülemkoja eluaegseks liikmeks ja põhjapoolsete maakondade, kus ainult mayad asusid, miilitsa ülemjuhiks nimetatud.

Oma elu pühendas ta edaspidi oma rahva hariduslise ja majanduslise tasapinna tõstmiseks — kuid kõigist elavatest olevustest kõige armsam maailmas oli talle ta valge õeke Mariquita, kellega teda juba varajasemast lapsepõlvest saadik nii isearalik ja haruldane saatust olj ühendanud.

Metsas seisib kena väike kuusk.

KUUSK.

Anderseni muinasjuttudest A. Haava.

Metsas seisib kena, väike kuusk. Ta seisib hää! kohal: sai päikest ja õhku küllalt, ning ümberringi kasvab hulka suuremaid seltsimehi, kuuski ja pedajaid. Aga väike kuusk ei soovinud muud, kui ikka ja ainult kasvada! Ta ei mõelnud sooja päikese-
paistet ega värsket õhku, ei hoolinud külalastest, kui nad, metsas marjul käies säält mööda läksid ja rõõmsalt juttu vadistasid. Tihti tulid nad, torbik marju täis, või olid neil maa-
sikad õlekõrtele lükitud. Siis istusid

nad puu kõrvale maha ja: „Oi, kui kena väike ta on!“ See ei meeldinud aga kuusele sugugi.

Järgmisel aastal oli ta juba ühe kasvu võrra pikem, ning aasta hiljem jällegi teist niipalju; sest kuuse aastate arvu võib ta kasvu järku-
dest selgesti välja arvata.

„Oh, oleksin ma juba nii suur nagu teised!“ ohikas puuke, „siis võiksin ma oksad hästi laiali laotada ning ladvaga kaugele maailma vaadata! Siis ehitaksid linnud minu okstele

pesad ning tormis võiksin kiikuda niisama suureviisiliselt, nagu need teised säääl.“

Ei teinud temale rõõmu ei päikese-
paiste ega linnud, ei punavad pilved, mis hommikul ja õhtul ta kohalt üle sõudsid.

Talvel, kui ümberringi lumi säras, tuli tihti jänes lipates ja hüppas hopsti! üle puu. See vihastas! Aga kui jälle kaks talve kadus, oli puu kolmandal juba nii pikk, et jänes ümbersõõri pidi jooksema. „Kasvada! kasvada! suureks ja vanaks saada — see on ainuke ilus maailmas!“ mõtles puu.

Sügisel ilmusid puuraiujad metsa ja langetasid mõningad kõige suuremad puud. See sündis iga aasta; ja noor kuusk, kes müüdi juba suure tüki pikemaks oli sirgunud, värises ja vabises seda nähes, sest raske raginaga langesid nad maha; oksad laasiti neil küljest, ja nii olid nad nagu alasti, pikad ja ahtakesed — vaevalt tundis neid veel ära. Siis aga tõsteti nad vankrile, ja hobused vedasid nad metsast välja.

„Kuhu nad viidi? Mis neist sai?“

Kevadel kui kurg ja pääsuke tulid, küsis puu neilt: „Kas teie ei tea, kuhu nad viidi? Kas nad ei juhtunud teile vastu?“

Pääsuke ei teadnud midagi, ei olnud näinud; kurg aga mõtles veidi, noogutas siis pääd ja ütles: „Jah, — usun peaaegu, et tean: mulle minu tagasiteel Egiptusest tuli vastu hulka uusi laevu, neil olid pikad, kõrged mastid — ma arvan, need nad olid, sest nad levitasid värsket kuuse-
lõhna. Nii võin nende poolt sulle terviseid öelda. Aga kõrgele küll on nemad tõusnud — kõrgemale kõigist!“

„Oh, oleksin mina ka juba nii suur, et üle-mere võiksin lennata! — Kuisugune too meri õieti on ja millele ta sarnub?“

„Oh, seda seletada on natuke tüütut!“ ütles kurg ja lendas minema. „Tunne rõõmu oma noorusest!“ ütles

sid päikesekiired, „tunne rõõmu oma kasvust, noorest elust, mis sind täidab!“ Ja tuul suudles puud, ja kaste nuttis pisaraid ta üle. Aga kuusk ei saanud sellest arugi.

Jõulu tulekul raiuti metsast noori puud, niisuguseid, mis mitte nõnda suured ega vanad polnud, nagu see kuuseke, kel rahu ega puhkust ei olnud, vaid ikka kasvama kippus. Neil maharaiutud nooril puil — kõige ilusamail metsas — jäeti oksad külge; nad pandi vankrile ja hobused viisid nad metsast ära.

„Kuhu nad viiakse?“ küsis kuusk. „Nad ei ole vanemad kui mina, ja nende hulgas oli üks, kes minust palju vähem! Mispärast jäeti neile oksad külge? Mis neist saab?“

„Meie teame! meie teame!“ sirtutasid värvud. Säääl all, linnas, oleme akendest sisse vahitunud. Me teame, kuhu nad sõidavad! Oh, nad jõuavad kõige suuremasse ilusse ja ausse, mis iganes mõeldav. Aknast sisse vahitides nägime, kuidas nad keset sooja tuba istutati ja kõige toredamate asjadega, kullatud õunte, mesikookide, mängide ja paljude, paljude küünaldega ehit!“

„Ning siis?“ küsis kuusk ja värises kõigist okstest. „Ning siis? Mis sünnib siis?“

„Rohkem me ei näinud... ei tea... Aga see oli küll võrratu ilus!“

„Kas peaks iga mulle osaks saama käia seda säravat teed?“ rõõmusteles puuke. „See on ju palju parem kui üle-mere minna. Oh seda igatsust minu põues! Oleksid ometi juba Jõulud! Ma olen ometi niisama pikk ja täiskasvanud nagu teised, kes hiljuti siit viidi. Kui kord juba vankril oleksin! Kui juba soojas toas keset kõike seda ilu ja hõlgust seisaksin! — Ning siis? — Siis tuleb vist midagi veel paremat, veel kaunimat! sest miks mind muidu nii toredaks ehitakse. Säääl peab veel midagi suuremat, midagi äraarvamata ilusat tulema. — Aga, mis see võiks olla?... Oh, kuidas see

mind piinab! Kuidas ma igatsen!
Ma ei tea isegi, mis minuga on!“

„Tunne rõõmu minust!“ ütles õhk.
„Rõõmusta oma värskest noorusest
siin väljas vabaduses!“ ütles päi-
kesepaiste.

Aga puuke ei rõõmustanud sugugi,
vaid kasvas ja kasvas aina, ja oli sui
kui talv ikka haljas, üsna tumerohe-
lisena seisis ta säääl. Inimesed, kes
teda nägid, ütlesid kõik: „Küüll on ilus
puu!“ ning vastu jõulu raiuti ta
maha! Kirves tungis sügavale süü-
dame ja ühe ohkega langes puu. Ta
tundis valu, nagu minestus tuli ta
üle, ning mingit õnne ei suutnud ta
mõelda. Tal oli kurb kodust lah-
kuda, maha jätta koht, kus ta kasva-
nud. Ta teadis, et siis ei näe enam
kunagi oma armsaid, vanu seltsilisi:
väikeseid põõsaid ja lilli ümberringi
— vast mitte enam lindusidki! —
Nii ei olnud ärasõit sugugi lõbus.

Puu ärkas meelemärkusele alles
siis, kui ta hoovis, kus ta ühes teiste
puudega vankrilt maha laoti, üht
meest kuulis ütlevat: Seesama siin
on ilus! Selle võtame!“

Ja siis tulid kaks toredas mundris
teenrit; need kandsid kuuse suure
toredasse saali. Seintel rippus säääl
pilte, ning suure ahju kõrval seisis
toremaid Hiina vaase, lõvid kaantel.
Säääl oli kiiktoole, siidisohvasid, suuri
laudü täis pildiraamatuid ja mängi-
sid*), mis vist mõni sadakord-sada-
tuhat taalrit maksid — nii vähemast
arvasid lapsed. Kuusk püstitati
suure liivaga täidetud anumasse, aga
nii ilusti, et keegi ei märganudki, et
see tünn oli, sest see kaeti roheliste
okstega ning seisis suure, kirju vaiba
päääl. Oh, kuidas puu vabises! Mis
pidi nüüd küüll sündima? Nii teenrid
kui ka preilid tulid ja ehtisid teda:
okstele riputasid nad väikesed, kir-
just paberist lõigatud võrgud; iga
võrk oli maiusasju täis. Kullatud
õunad ja pähklikid rippusid küljes, nagu
oleksid nad säääl kasvanud, ning roh-
kem kui sada punast, sinist ja valget

küüllakest kinnitati okstele. Nukud,
kes nagu elavad inimesed paistsid
— puu ei olnud säherdusi ial enne
näinud — hõljusid haljuses, ning üle-
val ladvas säras kuldtäht. Tore oli,
ütlemata tore!

„Täna õhtu,“ ütlesid kõik. „Täna
õhtu saab ta särama!“

„Oh,“ mõtles puu, „kui ometi juba
õhtu oleks! Kui ometi juba küüllad
põlema süüdataks! Ja mis peaks
siis sündima? Kas tulevad metsast
puud mind nägema? Kas lendavad
varblased vastu aknaid? Kas kas-
van siia kinni, et survi kui talv ehtes
seista?“

Jajah, puu mõtles mõndagi! —
Kangest igatsusest oli tal üsna koore-
valu, ja koorevalu tähendab puule
sedasama, mis inimestele päävalu.

Viimaks süüdati küüllad! Mis-
sugune hiilgus ja toredus! Puu vabi-
ses kõigest okstest, nii et mõned
oksad ühe küüllal küljest tuld võt-
sid ja põlema kärisesid.

„Uh!“ küljatasid preilid ja kustuta-
sid ruttu. Nüüd ei fulgenud puu
enam vabisedagi! Kannata aina
hirmu ja seisa liikumata! Ta kartis
ühtelugu, et midagi sellest toredu-
sest kuidagiviisi kaob... Ta vaeneke
oli nagu uimane kõigest sellest hiil-
gusest... Korruga avanesis tiib-
uksed ja lastekari tormas sisse, nagu
tahaksid nad puu ja kõik pikali viia!
Kuna vanemad inimesed tasaviisi
tagant järgi astusid, jäid mudilased
esiotsa silmapilguks tummalt seis-
ma... kuid ainult silmapilguks! siis
tõusis hõisk, nii et maja kajas! Nad
tantsisid ümber puu, ning üks kin-
gitus teise järgi nopiti okstelt.

„Mis nad nüüd teevad?“ mõtles
puu. „Mis mõte neil on?“

Küüllad aga põlesid üksteise järgi
otsa ja kustutati; ja kui viimane küüll-
nal kustunud, said lapsed luba puud
lagastada. Nad tormasid tema kal-
lale, nii et oksad raksusid. Poleks ta
latvapidi ja oma kuldtähega lae külge
kinnitatud, olnud, siis oleksid nad
tema vististi ümber visanud.

*) Mängid (rahvak.) — mänguasjad.

Lapsed tantsisid nüüd oma foredate mängidega saalis ringi. Keegi ei hoolinud enam puust! Ainult vana lapsehoidja vahtis teravalt kõik

metsas," ütles tema, „ja ka puule ei tee kahju, kui ta kuulab ja vast õpetust võtab. Aga mina jutustan ainult ühe jutu. Kumba te tahate, kas Ivedi-

Nad tantsisid ümber puu.

okstevahed läbi, et kas sinna veel mõni õun või viik ei ole unustatud.

„Kõnele juttu! kõnele juttu!“ hüüdsid lapsed ja vedasid puu juure ühe väikese, paksu mehe. See istus otse kuuse alla. „Nüüd oleme haljas

Avedit, või Klumpa-Dumpat, kes küll trepist alla kukkus, aga ometi troonile tõusis ja printsessi sai?“

„Ivedi - Avedit!“ hüüdsid ühed. „Klumpa-Dumpat!“ karjused teised. Nii kostis läbiseigi otse kõrvulukus-

tavalt. Ainult kuusk vaikis ja mõtles: „Kui minu nõu ei tarvis läe, siis kaasa mina ka ei tee!“ Tema ei teadnudki, et tema osa juba läbi, et ta oma ülesande juba oli täitnud!

Mees jutustas Klumpa-Dumpast, kes trepist alla kukkus ja ometi troonile tõusis ning printsessi sai. Ja lapsed kuulasid, ja kui jutt otsas, plaksutasid nad käsi ning hüüdsid: „Veel! Jutusta veel! Jutusta Ivedi-Avedit!“ Aga sellest ei tulnud midagi välja, nad pidid Klumpa-Dumpaga leppima. Kuusk seisis üsna vaik ja mõtles: iial ei olnud linnud metsas sedasugust jutustanud.

„Klumpa-Dumpa kukkus trepist alla ja sai ometi printsessi! — Jajah, nõnda need ilmaasjad on!“ mõtles kuusk ja pidas kõike suisa tõeks, sest et jutustaja päältänäha säherdune auväärt isik oli. „Ega või teada — vast kukkun ka mina trepist alla ja saan ka printsessi!“ Ja nii hakkas ta ootama homset päeva ning juba ette rõõmustama, kuidas teda jälle küünalde, mängide, kulla ja kõiksugu viljadega ehitaks.

„Homme ma enam ei värise!“ mõtles ta, „homme tahan kõige sellele au ja ilu üle südamest rõõmustada! Siis kuulen jälle juttu Klumpa-Dumpast ja võib olla, ka Ivedi-Avedist.“ Ja öö läbi seisis puu vaik ning mõttes.

Järgmise hommikul astusid sisse teenrid ja ümmardajad.

„Nüüd algab see ilu uuesti!“ mõtles puu. — Aga nad tassisid ta toast välja — vedasid trepist üles, pöönin-gule ning asetasid sääl pimedasse nurka, kuhu päevavalgust ei ulatunud.

„Mis see peab tähendama?“ mõtles puu. „Mis ma siin pean tegema. Ta najatus vastu seina ja mõtles ning mõtles. Ja aega tal selleks oli, sest kadus hulk päevi ja öid, ilma et ükski inimhing oleks sinna tulnud, ja kui viimaks siis keegi tuli; sündis see ainult sellepärast, et mõned suured kastid ka sinna nurka asetati. Nüüd

seisis puu nii peidus, nagu oleks ta täiesti unustatud.

„Nüüd on väljas talv,“ mõtles puu, „maa on kõvaks külmanud ja lumega kaetud; inimesed ei saa mind maa sisse istutada, sellepärast pean vist kevadeni siin ilusti hoiul seisma. Kui hoolikalt kõik on korraldatud! Kui hääd ometi inimesed on! — Kui siin ainult nii pilkane pime ja nii kole üksildane ei oleks! Mitte üht jänesekest ei näe siin! Oli metsas lõbus elu, kui lumi sääl nii säras ja valendas, ja jänes mööda lippas, jah, isegi, kui ta üle minu pea hüppas. Siis ei mõistnud ma sellest suurt rõõmustada, aga siin üleval on küll kole üksildane.“

„Piiks! piiks!“ ütles korraga üks väike hiir ja sibas sinna, ning selle kannul veel teine. Nad nuuskisid ümber puu ja sabistasid tema okstes.

„Kole külm!“ piiksusid hiirekesed. „Muidu oleks siin ütlemata hüva olemine! Eks ole tõsi, sina vana kuusepuu?“

„Ma ei ole veel sugugi vana!“ vastas kuusk, „on teisi palju vanemaid kui mina!“

„Kust sa oled tulnud?“ nõudsid hiired, „ja mis sa tead?“ Nad olid kangesti uudishimulised. — „Jutusta meile kõigekaunimast paigakesest maailmas! Kas oled sinna juba saanud? Kas oled käinud toidukambri, kus seisavad juustud riulitel ja ripuvad suitsulihad lae all; kus liüakse tantsu rasvakiünalde pääl, kuhu minnes ollakse kõhn ja kust tagasi tullakse rammusana?“

„Ei, niisugust kohta ma küll ei tunne!“ ütles puu, „aga metsa ma tunnen, kus paistab päike ja laulavad linnud!“ Ning siis jutustas ta neile kõik oma noorepõlve läbielamised. Hiirekesed ei olnud sedasugust eluilmast kuulnud; nad kuulasid kikiskõrvul ja ütlesid: „Kui palju asju sina oled näinud! Kui õnnelik sa oled olnud!“

„Mina?“ imestas kuusk ja hakkas

alles nüüd oma elulugu järele mõtlema. — „Jaah, õieti võttes, olid need küll õige lõbusad ajad.“

Ning siis jutustas ta jõuluõhtust, kus ta nii ehtes seisis, kus palju, palju küünlaid ta küljes säras, ja kõik oksad täis maiusasju rippusid.

„Oi! oi!“ ütlesid hiirekesed, „küül

astus see temale endale silme ette, ja ta mõtles: „Igatahes olid need õnnelised ajad! — Aga nad võivad ju jälle tulla! — tulevad vististi! Klumpa-Dumpa kukkus ometi trepist alla ja sai siiski printsessi! — vast saan ka mina printsessi!“ ning sääljuures tuli talle meele väike kask.

Nad nuuskisid ümber puu ja sabistasid tema okstes.

oled sa õnnelik olnud, sina vana kuusepuu!“

„Mina ei ole kogunisti vana!“ vaidles kuusk, „alles selsamal talvel tulin ma metsast! Ma olen kõige paremas eas, olen ainult väga jõudvasti kasvanud!“

„Kui ilusti sa jutustad!“ kiitsid hiirekesed, ning järgmisel ööl tulid nad jälle ja tõid kaasa veel neli teist, kes ka kuuse jutte tahtsid kuulata. Ja kuusk jutustas jälle, ja mida rohkem ta jutustas, seda elavamalt

kes kodumetsas kasvas ja ta silmist nagu mõni printsess näis.

„Kes on Klumpa-Dumpa?“ küsisid hiirekesed. Ja kuusk jutustas neile terve muinasloo, nagu see temale sõna-sõnalt meele jäänud, ning hiired, kuulates tahtsid rõõmust kas või puulatva hüpata! Järgmisel ööl kogus sinna veel palju rohkem hiiri, ning pühapäeval tuli koguni kaks rottu. Aga need ütlesid, et jutt sugugi nii väga huvitav ei ole, ja see kurvastas hiirekesi, sest nüüd ei paistnud see ka neilegi enam nii kaunis.

„Kas oskate ainult selle ühe jutu?“ küisisid rot'id.

„Jah ainult selle ühe,“ vastas kuusk. Ma kuulsin selle loo oma elu kõige õnnelikumal õhtul; siis ei teadnud ma isegi, kui õnnelik ma olin!“

„No, see on küll väga vilets jutt! Kas te siis ei tea mõnd teist? — vast pekist ja rasvaküünlatest? Kas ei nõndanimetatud toidukambri juttusid?“

„Ei!“ vastas kuusk.

„Noh, siis täname!“ ütlesid rotid ja kadusid jälle oma kambritesse.

Kordkorralt hakkasid ka hiired ära jääma, ning puu ohkas ja ütles: „Oli ikka õige ilus, kui need rõõmsad hiirekesed minu ümber ringis istusid ja minu jutustusi kuulasid. Nüüd on seegi mööda. Aga ma tahan kõige üle rõõmustada, kui mind nurgast jälle välja viiakse!“

Aga millal võis see igatsetud päev tulla? —

Viimaks ühel hommikul tulid inimesed põõningule ja hakkasid sääli ümber kolama. Kastid asetati teise paika, ja puu tõmmati nurgast välja. Nad viskasid ta küll natuke hoolimatult põrandale pikali, aga kohe haaras üks sulane-mees temast kinni ja vedas trepi poole, kust päevavalgus sisse paistis.

„Nüüd algab elu uuesti!“ mõtles puu. Ta tundis värsket õhku, esimest päiksekiirt! Ja siis oli ta juba hoovis. Kõik läks nii ruttu, et puu üsna unustas iseennast vaadelda, — nii palju uut oli ümberringi näha. Hoovi kõrval oli aed, ning sääli seisis kõik täies õilmes. Värsked, lõhnavad roosid vaatasid üle madala varbaia; pärnad õitsesid, pääsukesed lendasid ja sirstasid: „Sirr! sirr! sirr! minu mees on siin!“ Aga ega nad sellega kuuske ei mõelnud.

„Nüüd hakkab jälle elama!“ hõiskas see ja laiutas oksid. Aga, oh, oksad olid kõik kuivad ja kolletanud, ning keset umbrohtu ja nõgesid maa-

tas ta hoovi nurgas. Kuld-paberist täht seisis küll veel üleval ladvas ja säras päiksepaistel.

Hoovis mängisid mõningad neist lastest, kes jõuluõhtul kuuse ümber olid tantsinud ja rõõmsad olnud. Üks, kõigeväiksem, jooksis juure ja kiskus kuld-tähe maha.

„Vaadake, mis siia inetu, vana kuuse külge veel jäänud!“ hüüdis ta ja astus okste pääle, nii et need ta saabaste all kraksusid.

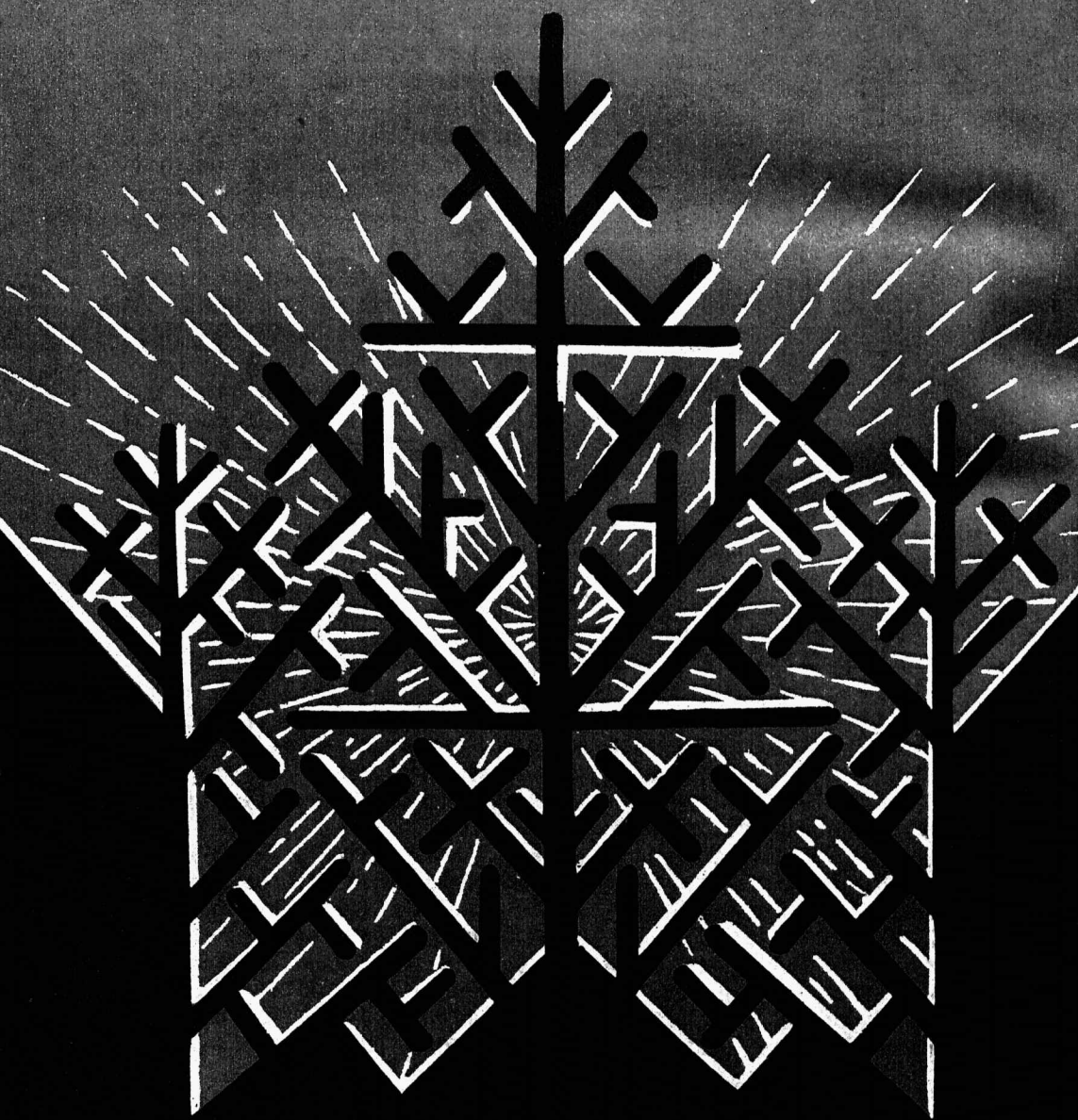
Puu aga silmitses kõike seda lilleilu ja värskust, mis aias, silmitses siis iseennast — ja soovis, et ta põõningule, pimedasse peitu oleks jäänud! Ta mõtles oma värsket noorust metsas, rõõmust jõuluõhtut ning väikesi hiiri, kes nii lõbuga olid kuulnud ta juttu Klumpa-Dumpast.

„Mööda! mööda kõik!“ ohkas vaene puu. „Oh, oleksin ometi rõõmustanud kui alles aeg oli! Nüüd on kõik mööda.“

Varsi tuli üks mees ja raius puu tükkideks — suur hunnik hagu sai temast; ning juba leekis ta heledasti suure pruulikatlal all. Sügavasti ohkas põlev kuusepuu ning iga ohe kostis nagu väike pauk. Seepärast fooksid ka lapsed, kes väljas mängisid, sinna, istusid tule juure, vahtisid lõkkesse ja hüüdsid: „Pröks! praks!“ Aga iga paugu korral, mis oli sügav ohe, mõtles puu mõnd kaunist suvepäeva metsas, või mõnd tähtesäravat talveööd. Ta mõtles jõuluõhtut ja Klumpa-Dumpat kui ainukest muinasjuttu, mis ta oma elus kuulnud ja mida ta mõistis jutustada...

Poisikesed mängisid hoovis, ning kõige vähemal säras rinnas kuld-täht, mida puu oma kõige õnnelikumal õhtul oli ladvas kandnud. Nüüd oli see kõik mööda, ja ka puu ühes oma elulooga kadunud. — Nii läheb siin maailmas kõik mööda ja kaob, — isegi kõige ilusam muinaslugu!

Ar 524 F
Vikerkaar
Nr. 40-52

